

УДК 247.4

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.1.43>

## ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ КРЕДИТНОГО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРИНЦИПУ НАЛЕЖНОГО ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

**Гейнц Р.М.,**

*кандидатка юридичних наук, доцентка,  
професорка кафедри цивільного права  
Карпатського національного університету  
імені Василя Стефаника  
ORCID: 0000-0003-2854-7414*

**Іщук Д.В.,**

*аспірант  
Карпатського національного університету  
імені Василя Стефаника  
ORCID: 0009-0009-6339-6923*

**Гейнц Р.М., Іщук Д.В. Особливості виконання кредитного зобов'язання крізь призму принципу належного виконання договірних зобов'язань.**

В статті розкрито особливості реалізації принципу належного виконання договірних зобов'язань в процесі виконання зобов'язання, що виникає з кредитного договору. Дослідження проведено шляхом аналізу елементів принципу належного виконання зобов'язання в контексті здійснення обов'язків сторін кредитного договору. Підтримано позицію, що критерієм належності виконання зобов'язання є повне дотримання боржником і кредитором всіх умов виконання зобов'язання за усіма його елементами. Запропоновано авторське визначення поняття «спосіб виконання договірних зобов'язань».

Встановлено, що виконання кредитного зобов'язання належними сторонами - це виконання обов'язку з надання кредиту кредитодавцем або іншою фінансовою установою, якщо в кредитному договорі визначено умови виконання цього обов'язку іншою особою, а також виконання обов'язку з повернення кредиту та сплати процентів позичальником особисто або третьою особою. Виконання кредитного зобов'язання належним предметом означає надання кредиту у розмірі та валюті, що визначена кредитним договором та повернення такої ж суми кредиту і сплати процентів, відповідно до умов договору.

Спосіб виконання кредитного зобов'язання буде належним, якщо послідовність дій і кредитодавця, і позичальника відповідатиме предмету виконання договірних зобов'язань, умовам кредитного договору та вимогам чинного законодавства, що регулюють цей вид договору.

Наголошено на особливій ролі строків виконання кредитних зобов'язань, оскільки одним із основних порушень, що мають місце в кредитних правовідносинах, є прострочення позичальником виконання обов'язку щодо повернення кредиту та/або процентів за кредитним договором. Доведено, що дострокове повернення кредиту у випадках, встановлених законом, також слід вважати виконанням кредитного зобов'язання у належний строк.

У підсумку зроблено висновок, що невідповідність поведінки кредитодавця та/або позичальника принаймні щодо одного з елементів належного виконання зобов'язання, які встановлені гл. 48 ЦК України, свідчить про неналежне виконання кредитного зобов'язання.

**Ключові слова:** договір, кредитний договір, кредитне зобов'язання, договірне зобов'язання, виконання зобов'язання, принцип належного виконання, строк, місце виконання, предмет виконання.

**Heints R.M., Ishchuk D.V. Peculiarities of performing credit obligations through the lens of the principle of proper fulfillment of contractual obligation.**

In the article, the peculiarities of implementing the principle of proper performance of contractual obligations in the process of fulfilling obligations arising from a credit agreement are revealed. The research was conducted through an analysis of the elements of the principle of proper performance of obligations in the context of the duties of the parties to the credit agreement. The position is supported that the criterion of proper performance of an obligation is the full compliance by both the debtor and

the creditor with all conditions of performance across all its elements. The author's definition of the concept of «method of performance of a contractual obligation» is proposed.

It is established that the proper performance of a credit obligation by the appropriate parties means the fulfillment of the duty to provide credit by the creditor or another financial institution, if the credit agreement stipulates that this duty may be performed by another person, as well as the fulfillment of the duty to repay the credit and pay interest by the borrower personally or by a third party. Proper performance of a credit obligation with respect to the subject matter means providing the credit in the amount and currency specified in the credit agreement and repaying the same amount of credit together with interest in accordance with the terms of the agreement.

The method of performing a credit obligation will be deemed proper if the sequence of actions of both the creditor and the borrower corresponds to the subject matter of the contractual obligation, the terms of the credit agreement, and the requirements of the applicable legislation governing this type of agreement.

Special emphasis is placed on the role of time limits in the performance of credit obligations, since one of the main breaches occurring in credit relations is the borrower's delay in fulfilling the duty to repay the credit and/or interest under the credit agreement. It is proven that early repayment of the credit, in cases established by law, should also be considered proper performance of the credit obligation within the appropriate time frame.

In conclusion, it is stated that non-compliance by the creditor and/or the borrower with at least one of the elements of proper performance of an obligation, as established in Chapter 48 of the Civil Code of Ukraine, indicates improper performance of the credit obligation.

**Key words:** contract, credit agreement, credit obligation, contractual obligation, performance of an obligation, principle of proper performance, term, place of performance, subject matter of performance.

**Постановка проблеми.** Складовим елементом динаміки договірних зобов'язань є стадія його виконання. Без виконання договірне зобов'язання втрачає свою цінність і, як наслідок, втрачається будь-який сенс укладення договору [1, с. 37]. Вагомість стадії виконання договірних зобов'язань важко переоцінити, оскільки, з одного боку, виконання зобов'язання належним чином дозволяє перейти на стадію його припинення, а з іншого – невиконання, як і неналежне виконання, зумовлює перехід на стадію захисту кредитором своїх прав.

Цілі, заради яких фізичні та юридичні особи вступають у договірні відносини, можна досягти лише за умови, що виконання договірних зобов'язань здійснюється з дотриманням відповідних принципів. Одним із основних принципів, яким має відповідати виконання договірних зобов'язань, є принцип належного виконання.

Відтак дослідження, які торкаються проблематики виконання договірних зобов'язань, дозволяють окреслити межі належної поведінки сторін, порушення яких свідчить про недотримання умов договору та, відповідно, зумовлює настання для боржника негативних правових наслідків, передбачених законом або договором. Зазначені положення в повній мірі стосуються виконання зобов'язання, що виникає на підставі кредитного договору.

**Мета дослідження** полягає у розкритті особливостей виконання зобов'язання, що виникає з кредитного договору, крізь призму принципу належного виконання договірних зобов'язань.

**Стан опрацювання проблематики.** Теоретично-правові аспекти виконання договірних зобов'язань досліджувалися у працях С.М. Бєрвено, Т.В. Боднар, С.М. Братуся, Н.Ю. Голубєвої, Р.В. Гринька, О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцової, Р.А. Майданика, В.В. Луця, С.О. Погрібного, М.М. Сибільова, І.В. Спасибо-Фатєєвої, Є.О. Харитонова та ін. Серед комплексних досліджень, в яких розглядається питання виконання кредитних зобов'язань, слід назвати дисертацію С.М. Лепех «Кредитний договір», в якій цій проблемі присвячено підрозділ 3.1 «Виконання кредитних зобов'язань та види забезпечення» [2, с. 138–149]. У роботі вчена досліджує особливості виконання кредитних зобов'язань з урахуванням моделей кредитування, що були закріплені у Положенні «Про кредитування» [3], яке втратило чинність 15.03.2024 р. Окремі аспекти виконання кредитних зобов'язань висвітлюються в межах підрозділу «Зміст кредитного договору» в дисертаційних роботах А.Ю. Бабаскіна «Кредитні відносини у цивільному праві України» [4, с. 185–276], Л.І. Гриник «Зміна та розірвання кредитного договору» [5, с. 49–73], Л.П. Оплачко «Правове регулювання відносин за кредитним договором» [6, с. 121–144].

Попри наявні дослідження, проблематика виконання кредитних зобов'язань крізь призму принципу належного виконання договірних зобов'язань залишається відкритою і, відповідно, потребує подальшого наукового осмислення.

**Виклад основного матеріалу.** Договір, який сторони уклали, є обов'язковим до виконання його сторонами. Така норма закріплена у ст. 629 Цивільного кодексу України (надалі – ЦК України)

[7]. Правовий висновок щодо фундаментального значення положень цієї статті міститься у Постанові ОП КЦС ВС від 23 січня 2019 року у справі № 355/385/17, в якій констатується, що «з укладенням договору та виникненням зобов'язання, сторони договору набувають не лише суб'єктивні права, а й обов'язки, які вони мають виконувати» [8]. Стосовно існуючих в цивілістиці підходів до розуміння виконання зобов'язання, слушною є думка Р.В. Гринька, який зазначає, що виконання зобов'язання слід розглядати як процес і підставу припинення зобов'язання. Розуміння виконання зобов'язання як процесу впливає із положень глави 48 ЦК України, а норма про те, що зобов'язання припиняється виконанням, проведеним належним чином, закріплена у ст. 599 ЦК України. Виконання зобов'язання як підстава припинення зобов'язання перебуває у прямій залежності від самого процесу виконання: від процесу виконання залежить настання підстави припинення зобов'язання [1, с. 38].

Поділяємо позицію автора і вважаємо, що виконання договірною зобов'язання забезпечує досягнення мети договору, який є підставою його виникнення, та має наслідком припинення договірною зобов'язання, але за умови, що таке виконання здійснено відповідно до вимог ст. 526 ЦК України, в якій закріплено принцип належного виконання зобов'язання. Аналіз цієї норми дає підстави для висновку, що виконання зобов'язання буде належним, якщо воно відповідатиме умовам договору та вимогам цивільного законодавства або, за відсутності таких умов та вимог, – звичаям ділового обороту або іншим вимогам, що звичайно ставляться. Складові принципу належного виконання зобов'язання визначені у главі 48 ЦК України. До них належить виконання зобов'язання належними сторонами (ст. 527 ЦК України), належним предметом (статті 533, 539 ЦК України), належним способом (статті 529, 537, 542, 543 ЦК України), у належний строк (термін) (статті 530, 531 ЦК України) та у належному місці (ст. 532 ЦК України).

Критерієм належності виконання зобов'язання є повне дотримання боржником, кредитором та іншими особами на яких покладено виконання зобов'язання чи його прийняття, всіх умов виконання зобов'язання за усіма його елементами. Недотримання суб'єктом однієї чи декількох умов виконання щодо будь-якого з елементів такого виконання є свідченням його неналежного виконання або взагалі невиконання договірною зобов'язання [9, с. 28]. Щодо значення принципу належного виконання договірною зобов'язання, то слід підтримати позицію Т.В. Боднар, яка наголошує, що «належне виконання – це не лише зазначення на мету, якої бажають досягти сторони зобов'язання, укладаючи договір і визначаючи в ньому умови та елементи виконання. Це той стандарт поведінки, якому мають слідувати суб'єкти зобов'язання, для того, щоб досягти зазначеної мети. Це і критерій, за яким сторони, а у разі спору – суд, дають оцінку реальним діям сторін зобов'язання щодо виконання своїх обов'язків» [10, с. 219-220].

В повній мірі всі висвітлені положення стосуються і кредитного зобов'язання, яким, за визначенням Л.І. Гриник, є «правовідношення, в якому одна сторона (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти другій стороні (позичальнику) у визначеному договором порядку та розмірі, а останній – повернути кредит зі сплатою процентів» [5, с. 134]. Близьким до наведеної є дефініція А.О. Громової, яка зазначає, що «кредитне зобов'язання – це відносне правовідношення, в якому, згідно з укладеним договором, кредитор зобов'язується надати позичальнику кредит у грошовій формі на визначених у договорі умовах, а позичальник зобов'язується повернути отриманий кредит і сплатити відсотки на нього» [11, с. 81].

У наукових джерелах можна зустріти й інші визначення кредитного зобов'язання, але всі вони різняться між собою несуттєво. Визначальним для характеристики кредитного зобов'язання є його взаємозобов'язуючий характер: правами і обов'язками наділені обидві сторони кредитного договору – як кредитодавець (фінансова компанія), так і позичальник (фізична чи юридична особа). Обов'язком кредитодавця є надання кредиту на умовах, встановлених у кредитному договорі, а обов'язком позичальника – повернення отриманого кредиту та сплата процентів відповідно до умов договору. Слушною є думка А.Ю. Бабаскіна, який зазначає, що виконання кредитодавцем обов'язку з надання кредиту є тим моментом, з якого розпочинається нарахування процентів на видану позичальникові суму кредиту та є підставою для виникнення у позичальника обов'язку щодо повернення кредиту кредитодавцю [4, с. 188]. Враховуючи зазначене, та консенсуальний характер кредитного договору, можна стверджувати, що особливістю виконання кредитного зобов'язання є певна послідовність дій сторін: спершу кредитодавець (фінансова компанія) надає позичальнику кредитні кошти на умовах, визначених договором, і лише після цього позичальник виконує обов'язок щодо повернення кредиту та сплати процентів.

Сутність виконання зобов'язання його належними сторонами (належним боржником, належним кредитором) полягає у тому, що боржник зобов'язаний виконати свій обов'язок, а кредитор – прийняти виконання особисто, якщо інше не встановлено договором або законом, не впливає із суті зобов'язання чи звичаїв ділового обороту [12, с. 109]. Винятки із загального правила щодо особи-

стого виконання зобов'язання і особистого його прийняття сторонами, зокрема, мають місце у разі передоручення виконання і переадресування виконання [10, с. 230].

Виконання кредитного зобов'язання належними сторонами означає здійснення боржником особисто на користь кредитора дій, що становлять зміст зобов'язання та їх особисте прийняття кредитором, тобто безпосередньо сторонами кредитного договору – кредитодавцем і позичальником. За загальним правилом, кредитодавець надає кошти позичальнику готівкою або перераховує їх на рахунок, відкритий на ім'я позичальника. Що стосується укладення кредитних договорів на користь третьої особи, коли кредитодавець повинен надати кредит третій особі, а обов'язок повернення покладається на позичальника, то, як правильно зазначає С. М. Лепех, перерахунок суми кредиту відповідно до умов договору на рахунок третьої особи також слід розглядати виконанням на користь позичальника [2, с. 146]. Висновок про право сторін погодити в кредитному договорі умову про перерахування суми кредиту чи її частини на рахунок третьої особи впливає з положень ч. 1 ст. 527 ЦК України. На практиці такий порядок надання кредиту встановлюється сторонами з метою виконання грошового зобов'язання позичальника (боржник за іншим правочином, наприклад, договором купівлі-продажу) на користь кредитора позичальника. Його застосування дає змогу оперативно виконати грошове зобов'язання позичальника, наприклад, коли кредитний договір і договір купівлі-продажу можуть укладатись одночасно, або у випадку накладення арешту на кошти, що знаходяться на рахунку позичальника [4, с. 196]. Передача грошових коштів (їх видача або зарахування на рахунок) третій особі, зазначеній позичальником, буде вважатися передачею грошових коштів (наданням кредиту) самому позичальникові з моменту фактичного надходження грошей до третьої особи [11, с. 85-86].

Особистий характер виконання обов'язку фінансової установи передати кошти позикодавцю обґрунтовується належністю кредитного договору до договорів про надання послуг, а саме, фінансових послуг. З положень ст. 902 ЦК України випливає, що кредитодавець як виконавець повинен надати послугу особисто. Покладення виконання обов'язку з надання кредиту на іншу фінансову установу допускається тільки тоді, коли це прямо передбачено кредитним договором. Але навіть у такому разі відповідальним в повному обсязі перед позичальником за порушення договору залишається кредитодавець.

Щодо виконання обов'язку повернути кредит та сплатити проценти, то, за загальним правилом, позичальник повинен виконати цей обов'язок особисто. Водночас, згідно із положеннями ст. 528 ЦК України, якщо зобов'язання не має особистого характеру, то виконання обов'язку може бути покладено боржником на іншу особу. У такому випадку кредитор зобов'язаний прийняти виконання, здійснене за боржника іншою особою. З огляду на те, що обов'язок позичальника не відноситься до особистих зобов'язань, передоручення виконання обов'язку позичальника третій особі не буде суперечити нормам чинного законодавства. При цьому, передоручення виконання не має наслідком заміни сторони у зобов'язанні.

Отже, виконання кредитного зобов'язання належними сторонами означає виконання обов'язку з надання кредиту кредитодавцем або іншою фінансовою установою, якщо в кредитному договорі визначено умови виконання цього обов'язку іншою особою, а також виконання обов'язку з повернення кредиту та сплати процентів позичальником або третьою особою.

Виконання кредитного зобов'язання належним предметом означає, що і кредитодавець, і позичальник зобов'язані вчинити на користь другої сторони дії, спрямовані на здійснення їхніх обов'язків. Вимоги до предмета зобов'язання визначаються умовами договору та положеннями ст. 556 ЦК України. «Наданням» визнається вручення грошових коштів, які вважаються врученими позичальникові з моменту їх фактичного надходження у володіння позичальника або вказаної ним особі [11, с. 85-86].

Предмет виконання кредитного зобов'язання визначається такими умовами кредитного договору як сума кредиту; суми надання частин кредиту, якщо кредит надається частинами; річна відсоткова ставка за кредитом; детальний розпис загальної вартості кредиту для споживача у договорах про споживчий кредит.

Важливе значення у кредитних зобов'язаннях відводиться валюті виконання грошового зобов'язання. Відповідно до ч. 1 ст. 533 ЦК України надання кредиту і, відповідно, його повернення здійснюється у гривнях. Водночас у зобов'язанні може бути визначено грошовий еквівалент в іноземній валюті. У таких випадках за загальним правилом сума, що підлягає сплаті у гривнях, визначається за офіційним курсом відповідної валюти на день платежу. Якщо договором або нормативно-правовим актом встановлено інший порядок її визначення, то сума, що підлягає сплаті у гривнях, визначатиметься відповідно до цього порядку (ч. 2 ст. 533 ЦК України). Використання валюти на території України регулюється Законом України «Про валюту і валютні операції» [13]. У ч. 5 ст. 3 Закону України «Про споживче кредитування» міститься заборона надання (отримання) споживчих кредитів в іноземній валюті на території України [14].

Відтак виконання кредитного зобов'язання належним предметом охоплює загальний розмір та валюту кредиту – гривня або іноземна валюта, а також розмір процентів. Згідно з ч. 2 ст. 536 ЦК України розмір процентів за користування чужими грошовими коштами встановлюється договором, законом або іншим актом цивільного законодавства. Загальний розмір кредиту – це сума коштів, які надані та/або можуть бути надані споживачу за договором про споживчий кредит (п. 3) ч. 1 ст. 1 Закону України «Про споживче кредитування»). Загальний розмір кредиту визначається з урахуванням потреб та кедитоспроможності позичальника.

Отже, у кредитному зобов'язанні виконання належним предметом означає, з боку кредитодавця, надання кредиту у розмірі та валюті, що визначена в кредитному договорі, а з боку позичальника – повернення такої ж суми кредиту і сплати процентів, відповідно до умов договору.

Наступним елементом належного виконання кредитного зобов'язання є спосіб його виконання. У Тлумачному словнику української мови слово «спосіб» визначається як «певна дія, прийом або система прийомів, яка дає можливість зробити, здійснити що-небудь, досягти чогось» [15]. В свою чергу, слова «дія» та «прийом» мають декілька тлумачень. На нашу думку, найбільш вдалим для розкриття сутності поняття «спосіб виконання зобов'язання» є розуміння «дії» як впливу на кого-, що-небудь [15], а «прийому» як способу виконання або здійснення чого-небудь [15]. З урахуванням етимологічного значення слів «спосіб», «дія» та «прийом», спосіб виконання договірної зобов'язання можна визначити як певну послідовність дій, специфіка та порядок здійснення яких обумовлюються предметом виконання договірної зобов'язання та визначаються умовами договору, на підставі якого таке зобов'язання виникло, а також нормами цивільного законодавства, що регулюють відповідний вид договору, та/або загальними положеннями ЦК України.

Спосіб виконання кредитного зобов'язання визначається такими умовами кредитного договору як тип кредиту (кредит, кредитна лінія, кредитування рахунку позичальника тощо); спосіб надання кредиту; порядок повернення кредиту та сплати процентів. Тобто спосіб виконання зобов'язку і кредитодавцем, і позичальником буде належним, якщо відповідатиме умовам кредитного договору та вимогам ст. 526 ЦК України. Так, у разі укладення кредитного договору про відкриття кредитної лінії позичальник отримує можливість поступового використання кредиту в межах визначеної суми та строку – для оплати розрахункових документів, передбачених умовами договору. Термін погашення кожної отриманої частини (траншу) кредиту встановлюється за згодою сторін (щодокадно, щомісячно, щокварталу тощо) та передбачається кредитним договором. У разі видачі окремого траншу відповідний термін може визначатися в додаткових угодах, що оформлюються окремо та є невід'ємною частиною кредитного договору [5, с. 72].

Якщо ж йдеться про кредитний договір з наперед визначеною точною сумою кредиту і фіксованим строком розпорядження ним, то сума кредиту видається готівкою або перераховується на спеціально відкритий позиковий рахунок одноразово або частинами [2, с. 139]. Виконання зобов'язання частинами визнається належним лише тоді, коли такий спосіб виконання спеціально встановлено договором, актами цивільного законодавства або випливає із суті зобов'язання чи звичаїв ділового обороту (ст. 529 ЦК України).

Таким чином, спосіб виконання кредитного зобов'язання буде належним, якщо послідовність дій і кредитодавця, і позичальника відповідатиме предмету виконання договірної зобов'язання, умовам кредитного договору та вимогам чинного законодавства, що регулюють цей вид договору.

Виконання зобов'язання не може бути безкінечним, оскільки не можуть бути невизначеними (неокресленими, безмежними у просторі і часі) права і обов'язки суб'єктів зобов'язання [10, с. 208]. Тому важливим елементом належного виконання кредитного зобов'язання є строк його виконання. Слід наголосити, що під час виконання кредитних зобов'язань строкам виконання відводиться особливо значуща роль, оскільки одним із основних порушень, що мають місце в кредитних правовідносинах, є прострочення позичальником виконання зобов'язку щодо повернення кредиту та/або процентів за кредитним договором.

Згідно зі ст. 530 ЦК України, якщо у зобов'язанні встановлений строк чи термін його виконання, зобов'язання має бути виконане у межах цього строку (терміну). У кредитному договорі може визначатися строк надання позичальнику кредиту, строки надання частини кредиту, строк його повернення та строки сплати процентів. Якщо такі строки встановлені, відповідні дії сторін повинні бути вчинені у ці строки.

У ст. 16 Закону України «Про споживчий кредит» закріплено право споживача в будь-який час повністю або частково достроково повернути споживчий кредит. У випадку дострокового повернення споживчого кредиту кредитодавцю забороняється відмовляти споживачу в прийнятті платежу та встановлювати споживачу будь-яку плату, пов'язану з достроковим поверненням споживчого кредиту. Це означає, що право на дострокове виконання зобов'язання, яке закріплено у ст. 531 ЦК України, може бути реалізоване позичальником і в кредитних зобов'язаннях.

Отже, виконання кредитного зобов'язання у належний строк означає, що і кредитодавець в частині виконання обов'язку з надання кредиту, і позичальник в частині повернення кредиту та сплати процентів виконують свої обов'язки у строки, які визначені у кредитному договорі. Дострокове повернення кредиту у випадках, встановлених законом, також слід вважати виконанням кредитного зобов'язання у належний строк.

Місце виконання договірної зобов'язання визначається на підставі положень ст. 532 ЦК України і, за загальним правилом, встановлюється у договорі. Якщо сторони у кредитному договорі не визначили місце виконання зобов'язання, то виконання за грошовим зобов'язанням, а кредитне зобов'язання є саме таким, провадиться за місцем проживання кредитора, а якщо кредитором є юридична особа, – за її місцезнаходженням на момент виникнення зобов'язання. З огляду на консенсуальний характер кредитного договору, кредитне зобов'язання виникає в момент, коли сторони погодили істотні умови кредитного договору і, відповідно, оформили таку домовленість письмово. Сторона кредитодавця в кредитному договорі завжди представлена юридичною особою. Позичальником може бути як юридична, так і фізична особа.

**Висновки.** Таким чином, можна підсумувати, що виконання зобов'язання, що виникло з кредитного договору, буде належним, якщо поведінка сторін кредитного договору під час виконання ними своїх обов'язків відповідатиме умовам, що встановлені кредитним договором та вимогам законодавства щодо виконання договірних зобов'язань. Невідповідність поведінки кредитодавця та/або позичальника принаймні щодо одного з елементів належного виконання зобов'язання, які встановлені гл. 48 ЦК України, свідчить про неналежне виконання кредитного зобов'язання. Якщо кредитодавець і позичальник виконуватимуть обов'язки, що виникли з кредитного договору у відповідності з його змістом, у такому випадку здійснене ними виконання кредитного договору вважатиметься належним, і це буде слугувати підставою для припинення його дії.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гринько Р.В. Щодо питання про виконання цивільно-правового зобов'язання. *Часопис цивільстики*. 2016. Випуск 21. С. 37–42. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chac\\_2016\\_21\\_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chac_2016_21_10).
2. Лепех С. М. Кредитний договір: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Львів, 2004. 204 с.
3. Положення Національного банку України «Про кредитування»: Постанова Правління НБУ № 246 від 28 вересня 1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0246500-95#Text> (втрата чинності на підставі Постанови НБУ № 54 від 18.02.2004 р.).
4. Бабаскін А.Ю. Кредитні відносини у цивільному праві України: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2019. 432 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0519U000206>.
5. Гриник Л. І. Зміна та розірвання кредитного договору: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. 2017. 240 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0417U002949>.
6. Оплачко Л.П. Правове регулювання відносин за кредитним договором: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. 2011. Київ. 225 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0411U003982>.
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ed20251005#n2722>.
8. Постанова Верховного Суду у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 23 січня 2019 року в справі № 355/385/17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79472438>.
9. Гришко О.С. Порушення договірної зобов'язання: поняття, види, правові наслідки: дис. ... к.ю.н. за спец. 12.00.03. Київ. 2013. 206 URL: <https://ir.library.knu.ua/server/api/core/bitstreams/b5f48b67-6e32-4ebe-b871-05cb8bbc8412/content>.
10. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. /Т. В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнєцова та ін.; за заг. ред. О.В. Дзери. К.: Юрінком Інтер, 2008. 896 с.
11. Громова А.О. Недійсність кредитних зобов'язань за цивільним законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Хмельницький, 2021. 249 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0421U102434>.
12. Дмитренко В.Ю. Виконання іпотечного зобов'язання за цивільним законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ. 2018. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0419U000502>.
13. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.
14. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 р. № 1734-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text>.
15. Тлумачний словник української мови. URL: <https://slovnyk.ua>.